

EN ÅLDERSGRÄNS FÖR BARN TILLGÅNG TILL SOCIALA MEDIER

Remissyttrande från ECPAT Sverige

ECPAT Sverige (nedan Ecpat) är en barnrättsorganisation som arbetar mot alla former av sexuell exploatering av barn. Ecpat har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35) och vill utifrån sitt uppdrag lämna följande yttrande.

Sammanfattning

Ecpat ser ett behov av kraftfulla åtgärder för att öka barns trygghet på nätet, men anser att förslaget om en åldersgräns för tillgång till sociala medier inte är tillräckligt väl underbyggt. Utredningen har enligt vår mening inte visat att den föreslagna åldersgränsen kan förväntas uppnå sitt syfte, samtidigt som konsekvenserna för barns rättigheter inte har analyserats i tillräcklig utsträckning. All lagstiftning som rör barns närvaro i den digitala miljön måste ha barns rättigheter som utgångspunkt, däribland rätten till skydd mot våld, utnyttjande och övergrepp, rätt till delaktighet, och de positiva opinionsfriheterna. En åldersgräns för sociala medier riskerar att undergräva dessa rättigheter genom att sammanblanda skydd med restriktion. Mot denna bakgrund

- avstyrker Ecpat förslaget om att införa en ny lag med reglering av en åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (kap 11.2)
- delar inte Ecpat utredningens bedömning att övervägande skäl talar för att en åldersgräns för tillgång till sociala medier bör införas (kap. 12.1).

Om betänkandet i allmänhet

”Jag tycker att vuxna gubbar inte borde få vara med på nätet”
Tjej 13 år, Nude på nätet 2026

Ecpat välkomnar ambitionen att stärka barns trygghet i digitala miljöer. Mot bakgrund av den allvarliga utsatthet som barn möter på nätet är det angeläget att kraftfulla och effektiva åtgärder vidtas för att förebygga, upptäcka och bekämpa barns utsatthet. Ecpat har under lång tid påtalat behovet av starkare reglering såväl på EU-nivå som nationellt vad gäller plattformars ansvar för barns trygghet på nätet, inte minst när det kommer till att upptäcka, rapportera och ta ned övergreppsmaterial från sina tjänster. I vår stödlinje för barn, Ditt ECPAT, har vi dagligen kontakt med barn som på olika sätt utsätts för sexuell exploatering på nätet – allt från att få oönskade nakenbilder till att få sina nakenbilder spridda. Vår årliga undersökning Nude på nätet visar också, precis som många andra undersökningar, att barns utsatthet för sexualbrott på nätet är oacceptabelt

hög. Trots allt detta, och på grund av vår expertis när det kommer till sexuell exploatering av barn på nätet och barns rättigheter, kan vi inte annat än avstyrka utredningens förslag.

En lagstiftning som den föreslagna innebär inte i sig själv några nya möjligheter till ansvarsutkrävande av plattformarna. Ansvarsutkrävandet sker och kan ske genom bland annat EU-lagstiftning på området. Det gör att det redan på den grunden går att ifrågasätta nyttan med den föreslagna lagstiftningen. Sedan ett antal år tillbaka pågår ett arbete såväl nationellt som på EU-nivå med att ta fram och implementera åtgärder för att öka barns trygghet i digitala miljöer och utkräva ansvar från plattformar. Exempel på detta är EU:s Digital Services Act med tillhörande riktlinjer om skydd för minderåriga och EU:s strategi för ett bättre internet för barn (BIK+). I skrivande stund förhandlas också den så kallade CSAM-förordningen om plattformars ansvar att upptäcka, rapportera och ta ned övergreppsmaterial från sina tjänster. Den 17 september 2026 presenterade slutligen EU-kommissionen sitt förslag till en förordning (kallad EU KIDS Act) som bland annat skulle innebära en EU-gemensam lagstiftning om åldersgränser för barns tillgång till sociala medier. Såsom utredningens förslag ser ut så stämmer det inte överens med den föreslagna EU-förordningen. Sverige kan inte ha lagstiftning som inte stämmer överens med EU:s lagstiftning på ett område där EU tagit över beslutanderätten – vilket i det här fallet är EU:s inre marknad. Ecpat ifrågasätter därför lämpligheten i att gå vidare med detta lagstiftningsärende.

Under det samråd som ägde rum inför FN:s allmänna kommentar om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön uttryckte barn att den digitala miljön bör stödja, främja och skydda deras engagemang, så att det kan ske på ett säkert och rättvist sätt.¹ Av de undersökningar som utredningen har tagit del av framgår att barn återkommande lyft problematiken med hur plattformarna är utformade och möjligheterna att reglera detta, snarare än att reglera barns närvaro på sociala medier. Även de barn Ecpat kommer i kontakt med genom våra undersökningar efterfrågar mer ansvarstagande från vuxenvärlden i att hålla barn trygga på sociala medier men uttrycker också en uppgivenhet i att de inte tror att företagen själva eller politiska beslutsfattare tar utsattheten på tillräckligt stort allvar. Barnen efterfrågar tydligare information, bättre anmälningsfunktioner och att de får relevant feedback från plattformarna när de anmäler innehåll eller användare.

Ecpat anser att det är beklagligt att utredningen inte haft möjlighet att genomföra vare sig enkätstudier eller diskussionsgrupper med barn. Vid utformningen av lagstiftning som rör barns rättigheter i den digitala miljön bör staten göra barn delaktiga, lyssna till deras behov och ta vederbörlig hänsyn till deras åsikter.² Utredningen har visserligen träffat organisationer som företräder olika grupper av barn och unga, men Ecpat anser likväl att det är bekymmersamt att utredningen inte mer direkt kunnat ta del av åsikter från i synnerhet de barn som utredningen identifierat som särskilt sårbara i sammanhanget, nämligen barn med funktionsnedsättning och barn som identifierar sig som HBTQI.³ Vidare framgår det inte hur barns åsikter har tillmätts betydelse vid utformningen av utredningens förslag. Ecpat saknar också en samlad barnkonsekvensanalys.

¹ FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön, CRC/C/GC/25 p. 3.

² Ibid p. 17.

³ Ibid p. 91.

Lagens tillämpningsområde (kap. 11.3)

Regleringen har enligt utredningen anpassats för att i möjligaste mån säkerställa att barn även fortsättningsvis ges tillgång till forum för att utöva sina grundläggande fri- och rättigheter, och de avgränsningar och undantag som föreslås beskrivs som viktiga beståndsdelar ur proportionalitets-hänseende. Ecpat anser dock att det inte har gjorts en fullgod analys av hur regleringen, såsom den föreslås, kan komma att inverka på barns positiva opinionsfriheter, och i synnerhet mötes- och föreningsfriheterna. På grund av avsaknaden av fullgod analys går det inte att dra någon slutsats om att den föreslagna lagstiftningen är förenlig med grundläggande fri- och rättigheter och Sveriges internationella åtaganden.

Föreningsfriheten enligt regeringsformen innebär inte endast en frihet att bilda sammanslutningar utan också en frihet att *verka gemensamt inom ramen för en sammanslutning*.⁴ Som även utredningen har konstaterat så är politiska partier, ungdomsförbund och andra av civilsamhällets organisationer i hög grad verksamma på sociala medier. Sociala medier är alltså en viktig kontakt- och mötespunkt för den som vill engagera sig i eller annars komma i kontakt med dessa. En åldersgräns för tillgång till sociala medier innebär med andra ord en inskränkning av friheten att verka gemensamt inom ramen för sammanslutningar. Barns mänskliga rättigheter är odelbara och inbördes beroende och relaterade till varandra.⁵ Ecpat ifrågasätter därför att utredningen valt att inte pröva föreningsfriheten, varken såsom den uttrycks i regeringsformen eller enligt Sveriges folkrättsliga åtaganden, i synnerhet eftersom barn- och ungdomsrörelsen har framhållit att sociala medier utgör den viktigaste vägen för organisationerna att nå ut till nya och kommunicera med befintliga medlemmar.

Även om barn under 15 år kommer att ha tillgång till andra digitala miljöer än sociala medier så måste det fortfarande tas i beaktande att vuxna och barn över 15 år fortsatt kommer att uppehålla sig på sociala medier och utöva sin mötes- och föreningsfrihet där. Det kan exempelvis handla om organisering av demonstrationer eller digitala möten.⁶ Barn under 15 år kommer att uteslutas från dessa mötesplatser, vilket innebär att barns möjlighet att delta i det demokratiska samtalet försämras. Ecpat anser att denna aspekt inte har beaktats i tillräcklig utsträckning. Meningsfull tillgång till digital teknologi kan bidra till att hjälpa barn att utöva sina medborgerliga och politiska rättigheter, men om den digitala delaktigheten inte uppnås finns det en risk att befintliga ojämlikheter ökar, och nya kan uppstå.⁷ Barns möjlighet till politiskt deltagande är redan ojämlik i förhållande till vuxnas, och en åldersgräns för sociala medier riskerar att ytterligare förvärra detta förhållande.

Utredningen menar att det faktum att barn inte utesluts från digitala kommunikationsverktyg är en tungt vägande faktor för att förslaget om en åldersgräns ska svara mot barns rätt till privatliv. Ecpat vill dock understryka att det inte är möjligt att bedöma huruvida en åldersgräns för sociala medier är förenlig med rätten till privatliv innan det är klarlagt vilka åtgärder för åldersverifiering som kommer att vara aktuella. Olika metoder för åldersverifiering innebär olika stora ingrepp i

⁴ Prop. 1975/76:209 s. 144.

⁵ Se barnkonventionens ingress och Wiendeklarationen p. 5.

⁶ Se FN:s kommitté för mänskliga rättigheter, allmän kommentar nr 37 (2020) om rätten till fredliga sammankomster (artikel 21), CCPR/C/GC/37 p. 10.

⁷ FN:s kommitté för barnets rättigheter, allmän kommentar nr 25 (2021) om barnets rättigheter i relation till den digitala miljön, CRC/C/GC/25 p. 3–4.

rätten till privatliv och olika omfattande behandling av personuppgifter. Proportionaliteten kan därför inte bedömas utan vetenskap om vilken metod för åldersverifiering som kommer att aktualiseras.

Utredningens överväganden i frågan om en åldersgräns bör införas (kap 12.1–12.2)

Som även utredningen konstaterat är flera av de risker och nackdelar med sociala medier som utredningen har identifierat inte isolerade till de plattformar som förbudet skulle träffa. Förväntan på vad en åldersgräns kan åstadkomma måste därför enligt utredningen vara realistisk. Ecpat anser dock att det inte med tillräcklig tydlighet framgår vilka av de identifierade riskerna och problemen som åldersgränsen syftar till att åtgärda samt vilken effekt åldersgränsen förväntas få. Utredningens resonemang i fråga om åldersgränsens effekt bygger till stor del på antaganden om normgivande verkan och regelefterlevnad. Enligt utredningen kan lagens signalvärde fungera som ett stöd till föräldrar. Ecpat vill dock poängtera att ifall effekten av åldersgränsen till stor del förväntas bygga på vårdnadshavares kapacitet att begränsa tillgången, så kommer skyddet för barn att bli ojämnt. Långt ifrån alla vårdnadshavare har förmågan att ta det ansvaret vilket kan drabba redan särskilt sårbara grupper av barn extra hårt. Stöd till föräldrar att samtala med sina barn om sociala medieanvändning kan ges på andra sätt än att genom stänga barn ute från sociala medier. Exempel på det är de rekommendationer Folkhälsomyndigheten lämnat gällande barns skärmanvändning och det regeringsuppdrag Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har att utveckla föräldraskapsstöd inom området våld i barns partnerrelationer samt sexuellt våld mot och exploatering av barn.^{8 9}

Ecpat bedömer det som sannolikt att många barn kommer att finna sätt att kringgå det föreslagna förbudet. Även erfarenheter från åldersgränsen i Australien pekar i denna riktning.¹⁰ Utredningen har lyft såväl risken för att åldersgränsen leder till att barn hamnar i en digital miljö som är än mer olämplig som risken för att incitamenten att ”barnsäkra” sociala medier minskar när barn utestängs från dessa. Ecpat menar att dessa risker måste tas på allvar och att de talar för att fokus och resurser hellre bör läggas på att fortsätta arbetet med att skapa trygga digitala miljöer för barn. Barn har rätt att vara trygga på nätet, och de bör inte exkluderas som konsekvens av vuxnas oförmåga att trygga de digitala miljöerna.

Ecpat ser en även risk för att ett förbud som riktas mot barn kan leda till att barn undviker att berätta för vuxna om de till exempel blir utsatta för övergrepp eller om de upplever annan otrygghet på sociala medier, eftersom detta skulle innebära ett medgivande av att man kringgått åldersgränsen. Redan i dag ser vi att rädslan för skam- och skuldbeläggning, inklusive bestraffningar i form av att inte få ha tillgång till sin telefon, är så stor för barn att de inte vågar berätta för sina föräldrar om de blivit utsatta på nätet. Ett barn som på något sätt har kringgått det förbud som utredningen nu föreslår skulle alltså med stor sannolikhet uppleva ytterligare hinder för att berätta. Att förslaget inte skulle innebära någon möjlighet för det allmänna att ålägga vare sig barn eller deras vårdnadshavare någon form av sanktion förändrar inte den omständigheten.

⁸ Folkhälsomyndigheten, [Hjälp ditt barn på nätet – stöd för föräldrar om barns och ungas skärmanvändning](#).

⁹ Kommittédirektiv A2025/00608, [Uppdrag om utvecklat föräldraskapsstöd och kontaktvägar för barn som utsatts för våld och sexuell exploatering](#).

¹⁰ C. Barnes m.fl., ”[Assessing early effects of Australia’s Social Media Minimum Age Act on adolescents’ social media use: observational study](#)”, BMJ, 2026 och eSafety Commissioner ”[Early days, early insights: Understanding experiences of social media age restrictions at the three-month follow-up | eSafety Commissioner](#)”, Australian Government, 2026.

Förutom ovanstående ser Ecpat även andra svårigheter med hur det är tänkt att förbudet ska fungera i praktiken. Det kommer att uppstå gränsdragningssvårigheter kring vilka tjänster som omfattas. Utsattheten kan också ske på andra sätt och via andra plattformar än de som förslaget avser träffa. Ecpat ser till exempel att många barn utsätts i privata meddelandetjänster där material, hot och hat delas. Den utsattheten träffas inte av förslaget då privata meddelandetjänster, helt korrekt, är undantagna. Ecpat har också kommit i kontakt med barn som hängts ut på exposekonton som funnits på de utbildningsrelaterade tjänster som utredningen föreslår ska undantas från lagstiftningen. Dessa svårigheter visar på hur trubbigt verktyg en åldersgräns för sociala medier är när det är så pass olika typer av mångfacetterade problem som försöks åtgärdas med förbudet. Ecpat ser hellre att de verktyg som finns i form av DSA och annan EU-lagstiftning används fullt ut och med kraft för att säkerställa att företagen utformar sina tjänster så att de är trygga och säkra för barn.

Sammanfattningsvis anser Ecpat att utredningen inte förmått visa att åldersgränser kan förväntas uppnå sitt syfte eller att detta syfte inte kan uppnås genom mindre ingripande åtgärder.

Föredragande i ärendet har varit barnrättsjurist Hannah Lampinen och jurist och påverkansansvarig Susanna Pettersson.

För ECPAT Sverige

Anna Karin Hildingson Boqvist
Generalsekreterare